

ASPECTE  
PROBLEMATICE ÎN  
IMPLEMENTAREA MECANISMELOR  
LEGALE PRIVIND GESTIONAREA DEȘEURILOR  
REZULTATE DIN ACTIVITATEA MEDICALĂ

Igor ȘEREMET,

Departamentul Drept Internațional și European  
al Facultății de Drept, USM din Republica Moldova

[https://doi.org/10.52556/2587-3873.2021.1\(88\).04](https://doi.org/10.52556/2587-3873.2021.1(88).04)

### Rezumat

Serviciile Medicale din Moldova rămân în urma standardelor europene minime, fapt ce expune lucrătorii domeniului de resort și pacienții internați în spitale la riscul transmiterii infecțiilor nosocomiale în cadrul instituțiilor medicale. În această privință, condițiile de igienă ce țin de practicile de gestionare și distrugere a deșeurilor rezultate din activitatea medicală nu sunt suficient de bune: riscul privind sănătatea și mediul înconjurător persistă. Autoritățile din domeniul ocrotirii sănătății din Moldova, conștiente de problema în cauză, au întreprins recent unele măsuri reale pentru a standardiza procedurile de gestionare a deșeurilor activității medicale, prin publicarea în 2018 a unui Regulament sanitar privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală. Cu toate acestea, practicile standardizate de gestionare a deșeurilor activității medicale, care urmează a fi aplicate la moment în diverse instituții medicale din țară, rămân doar la nivel de acte normative, fără identificarea mecanismelor reale de implementare. Problema nu este „ce trebuie făcut”, ci „cum să facem”.

**Cuvinte-cheie:** deșeu rezultat din activitate medicală, sistem de gestionare a deșeurilor, tratarea deșeurilor medicale

### Summary

**Problematic aspects in the implementation of the legal mechanisms regarding the management of the waste resulted from the medical activity**

Medical services in Moldova remain behind the minimum European standards, which exposes workers in the field and hospitalized patients to the risk of transmitting nosocomial infections in medical institutions. In this respect, the hygiene conditions related to the management and destruction of waste from medical activity are not good enough: the health and environmental risks persist. The Moldovan health authorities, aware of this issue, have recently taken some real steps to standardize medical waste management procedures by publishing a 2018 Sanitary Regulation on Waste Management in order to strengthen waste legislation. However, the standardized practices of medical waste management, which are to be applied at the moment in various medical institutions in the country, remain only at the level of normative acts, without identifying the real mechanisms to implement them. The problem is not «what to do», but «how to do it».

**Keywords:** medical waste, waste management system, medical waste treatment.

### Резюме

**Проблемные аспекты реализации правовых механизмов обращения с отходами медицинской деятельности**

Медицинские услуги в Молдове отстают от европейских стандартов, что подвергает работников на местах и госпитализированных пациентов риску передачи внутрибольничных инфекций в медицинских учреждениях. В этом отношении гигиенические условия, связанные с управлением и уничтожением отходов медицинской деятельности, недостаточно хороши: риски для здоровья и окружающей среды сохраняются. Органы здравоохранения Молдовы, осведомленные об этой проблеме, с целью консолидации законодательства в сфере управления отходами, недавно предприняли некоторые реальные шаги по стандартизации процедур обращения с медицинскими отходами, опубликовав в 2018 году, Санитарный регламент по управлению медицинскими отходами. Однако стандартизированные практики обращения с медицинскими отходами, которые в настоящее время должны применяться в различных медицинских учреждениях страны, остаются только на уровне нормативных актов, без определения реальных механизмов их реализации. Проблема не в том, «что делать», а в том, «как это сделать».

**Ключевые слова:** медицинские отходы, система управления отходами, обработка медицинских отходов

Baza legislativă specială privind reglementarea gestionării deșeurilor de producție și menajere, în scopul reducerii acestora și reintroducerii lor maxime în circuitul economic, precum și în scopul prevenirii poluării mediului a fost fixată prin Legea nr.1347-XIII din 09.10.1997 [1], dar primele abordări normative cu privire la deșeurile provenite din activitatea medicală au fost observate în *Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027*, aprobată conform Hotărârii Guvernului nr. 248 din 10.04.2013 [2].

Astfel, conform evaluării și analizei existente privind managementul deșeurilor în Republica Moldova, în special, al deșeurilor medicale, potrivit Strategiei, s-a constatat:

1. *Instituțiile medicale produc diverse deșeuri constituite din resturi alimentare, deșeuri de medicamente (pastile, pulberi, reagenți), antigen-teste de laborator, dezinfectanți, detergenți, deșeuri biologice (medii de cultură, materiale biochimice, imunologice, substraturi*

biologice, sânge, seruri, țesuturi organice), dispozitive medicale și materiale radioactive, deșeuri menajere. Toate aceste deșeuri sunt definite ca fluxul de deșeuri medicale ce provin din centre de asistență medicală.

2. Circa 75-90% din deșeurile medicale sunt similare cu deșeurile menajere, fiind fabricate din hârtie, din plastic etc. care nu au fost în contact cu pacienții. Totuși, circa 10-25% din deșeurile medicale sunt deșeuri periculoase care necesită tratament special. Deșeurile medicale prezintă un risc sporit atât pentru sănătatea umană, cât și pentru mediu. În lipsa unor cuptoare speciale, aceste deșeuri se acumulează împreună cu deșeurile menajere sau se depozitează în instituții medicale.

3. Conform publicației „Sănătate fără nici un prejudiciu” ([www.noharm.org](http://www.noharm.org)), realizată de compania europeană „Health Care Without Harm”, generarea anuală de deșeuri medicale este de 15,7 mii de tone, dintre care 2,75 mii sunt deșeuri infecțioase și 314 tone constituie deșeurile periculoase. Aceste calcule nu includ deșeurile medicale generate în alte instituții medicale, precum farmaciile, cabinetele medicale, care necesită a fi luate în considerare în Planul de management al deșeurilor medicale.

Organizația Mondială a Sănătății a stabilit o pagină web axată pe gestionarea deșeurilor medicale ([www.healthcare.org](http://www.healthcare.org)), care ar putea servi un punct de plecare foarte bun pentru elaborarea Planului de management al deșeurilor medicale. Pe lângă informațiile de bază, această pagină conține date privind costul și tehnologiile disponibile în acest domeniu.

4. O altă problemă cu care se confruntă instituțiile spitalicești este lipsa unei rețele centralizate de colectare a seringilor uzate. Această problemă trebuie soluționată prin crearea capacităților de procesare și reutilizare a acestor deșeuri.

Tratarea deșeurilor infecțioase și periculoase este foarte costisitoare, iar pentru a reduce investițiile și cheltuielile operaționale este important de a limita cantitatea de deșeuri periculoase infecțioase. În acest context, colectarea selectivă a acestor fluxuri de deșeuri constituie pași importanți care trebuie realizați.

Începând cu 23.12.2017, Legea nr. 1347/1997 privind deșeurile de producție și menajere a fost abrogată prin Legea nouă, nr. 209, privind deșeurile, din 29.07.2016, care, la rândul său, pe lângă noutățile preluate din instrumentele comunitare, aduce reglementări speciale privind deșeurile provenite din activitatea medicală [3].

Respectiv, art. 55 alin.(1) din Legea nr. 209/2016 pune fundamentul mecanismului specific de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală, care se consideră deșeurile rezultate din activitățile de asistență medicală pentru om și animale și/sau din cercetările conexe, clasificate în deșeuri periculoase

și nepericuloase, în conformitate cu poziția 18 din Lista deșeurilor.

Lista deșeurilor, clasificate și identificate după tipuri și categorii, la care face trimitere norma legală prenotată, se regăsește în Capitolul III din Hotărârea Guvernului nr. 99 din 30.01.2018 [4], și, respectiv, în Anexa la Regulamentul sanitar privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 696 din 11.07.2018 [5], potrivit căreia, Poziția 18 cuprinde – *Deșeuri provenite din activități de asistență medicală sau veterinară și/sau din cercetări conexe (cu excepția deșeurilor de la prepararea hranei în bucătării sau restaurante, care nu provin direct din activitățile de asistență medicală).*

Important este faptul că art. 7 alin.(4) din Legea nr. 209/2016 statuează obligatia Producătorilor și deținătorilor de deșeuri, persoane juridice, indiferent de genul de activitate, tipul de proprietate și forma juridică de organizare, de sursa de finanțare, inclusiv autoritățile publice de apărare, ordine publică și siguranță națională, să încadreze fiecare tip de deșeu generat din propria activitate în codurile din Lista deșeurilor conform actelor normative aprobate de Guvern (H.G. nr. 99/2018, H.G. nr. 696/2018 etc.).

Încadrarea impusă urmează a fi realizată reieșind din clasificarea deșeurilor după proprietățile lor în: *periculoase și nepericuloase*, regula principală care reiese din legislație fiind – „Deșeul care nu are proprietăți periculoase se clasifică la tipul nepericulos”.

Respectiv, Legea nr. 209/2018 stabilește procedura de evaluare a proprietăților periculoase ale deșeurilor potrivit căreia sunt stabilite un spectru de reguli:

1. Lista deșeurilor (prevăzută de H.G. nr. 99/2018 și H.G. nr. 696/2018) este obligatorie pentru a determina dacă un deșeu trebuie considerat deșeu periculos;

2. O substanță sau un obiect se consideră ca fiind deșeu numai în cazul când deținătorul îl aruncă sau are intenția ori obligația să îl arunce;

3. În cazul unui tip de deșeu care se încadrează, potrivit Listei deșeurilor, sub două coduri diferite, în funcție de posibila prezență a unor caracteristici periculoase (codurile marcate cu asterisc), încadrarea ca deșeu nepericulos se realizează de către producătorii și deținătorii de astfel de deșeuri numai în baza unei analize a originii, testelor, buletinelor de analiză și a altor documente relevante;

4. Doar laboratoarele de referință, stabilite de către Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, analizează cazurile de incertitudine referitoare la caracterizarea și încadrarea deșeurilor;

5. Producătorii și deținătorii de deșeuri persoane juridice sunt obligați să efectueze și să dețină o

caracterizare a deșeurilor periculoase generate din propria activitate și a deșeurilor care pot fi considerate periculoase din cauza originii sau compoziției în scopul determinării posibilităților de amestecare, a metodelor de tratare și de eliminare a acestora;

6. În baza unei analize a originii, testelor, buletinelor de analiză și a altor documente relevante puse la dispoziție de producătorii și deținătorii de deșeuri, Agenția de Mediu consideră că un deșeu este periculos, chiar dacă acesta nu figurează în Lista deșeurilor, atunci când acesta prezintă una sau mai multe din proprietățile specificate în Anexa nr. 3 din Legea nr. 209/2016.

7. În cazul în care Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului constată, în baza analizelor de laborator sau a studiilor de fezabilitate, că un deșeu care se clasifică în lista deșeurilor ca fiind periculos nu prezintă niciuna dintre proprietățile specificate în Anexa nr. 3 din Legea nr. 209/2016, acesta se consideră ca fiind nepericulos;

8. Se interzice reclasificarea deșeurilor periculoase ca deșeuri nepericuloase prin diluarea sau amestecarea acestora în scopul de a diminua concentrațiile inițiale de substanțe periculoase la un nivel mai mic decât nivelul prevăzut pentru ca un deșeu să fie definit ca fiind periculos.

Totodată, suplimentar la regulile specifice procedurii de evaluare a proprietăților periculoase a deșeurilor, H.G. nr. 99/2018 privind aprobarea listei deșeurilor stabilește în sarcina producătorilor sau deținătorilor de deșeuri respectarea următoarelor reguli:

1. Orice deșeu din Lista deșeurilor marcat ca periculos – codurile marcate cu asterisc, este considerat deșeu periculos;

2. Deșeuri periculoase se consideră deșeurile care prezintă una sau mai multe dintre proprietățile periculoase specificate în Anexa nr. 3 din Legea nr. 209/2016.

Adică, pentru evaluarea proprietăților periculoase ale deșeurilor se aplică criteriile stabilite în Anexa nr. 3 la Legea nr. 209/2016, inclusiv cele care se referă la:

a) prezența substanțelor periculoase din cauza cărora deșeurile respective prezintă una sau mai multe proprietăți periculoase;

b) valorile-limită aferente fiecărei substanțe. În cazul în care o substanță este prezentă în deșeuri sub valoarea-limită a acesteia, substanța nu se include în calcularea niciunui prag;

c) concentrațiile de substanțe din deșeul respectiv și alte criterii;

3. evaluarea proprietăților periculoase ale unui deșeu și clasificarea acestuia ca periculos poate fi efectuată, după caz, cu utilizarea prevederilor legisla-

ției naționale referitoare la clasificarea, etichetarea și ambalarea substanțelor și amestecurilor menționate în Legea nr. 209/2016;

4. În cazul în care proprietatea periculoasă a unui deșeu a fost evaluată pe baza unui test, efectuat cu folosirea metodelor de testare aplicabile, și prin utilizarea concentrațiilor de substanțe periculoase conform indicațiilor din Anexa nr. 3 la Legea nr. 209/2016, rezultatele testului primează.

Anexa nr. 3 la Legea nr. 209/2016 prevede condițiile diriguitoare la evaluarea proprietăților periculoase ale unui deșeu și clasificarea acestuia ca periculos conform tipurilor și categoriilor prevăzute în H.G. nr. 99/2018, și, respectiv, în H.G. nr. 696/2018.

Pentru încadrarea unui deșeu în mod individual, în special cel rezultat din activitatea medicală, producătorii sau deținătorii acestora au obligația codificării acestora cu 6 cifre, în conformitate cu Lista deșeurilor aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 99 din 30 ianuarie 2018, și, respectiv, cea care este anexată la H.G. nr. 696/2018, respectând următoarea procedură:

a) se identifică activitatea generatoare de deșeuri din Capitolul 18, adică: *Deșeuri provenite din activități de asistență medicală sau veterinară și/sau din cercetări conexe (cu excepția deșeurilor de la prepararea hranei în bucătării sau restaurante, care nu provin direct din activitățile de asistență medicală);*

b) se identifică subcapitolul în care se încadrează deșeul, care privește primele 4 cifre;

c) se identifică, în cadrul subcapitolului, deșeul în mod individual, conform codului corespunzător, format din 6 cifre, excluzându-se codurile terminate cu 99;

d) dacă deșeul nu este identificat la Capitolul 18, se examinează Capitolele 13, 14 și 15, pentru identificarea deșeului;

e) dacă deșeul nu este identificat nici în Capitolele 13, 14 și 15, se examinează Capitolul 16;

f) dacă deșeul nu este identificat nici în Capitolul 16, atunci se examinează pentru identificare codurile cu terminația 99 – alte deșeuri, corespunzătoare activității din care provine deșeul.

Totodată, în legislația națională sunt prevăzute reglementări contradictorii care creează dificultăți în identificarea subiecților/entităților care întrunesc calitățile/condițiile producătorilor de deșeuri rezultate din activitatea medicală, după cum urmează:

1. Potrivit Legii nr. 209/2016 privind deșeurile: – producător de deșeuri este orice persoană ale cărei activități generează deșeuri (producător inițial de deșeuri) sau orice persoană care efectuează operațiuni de pretratare, amestecare sau de alt tip, care duc la modificarea naturii sau a compoziției acestor deșeuri;

– *deținător de deșuri* este producătorul deșeurilor sau persoana fizică ori juridică care se află în posesia acestora.

2. Potrivit H.G. nr. 696/2018, la categoria *Producătorilor de deșuri* se atribuie persoanele fizice/juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare care generează deșuri rezultate din activitatea medicală, adică – *Instituțiile medico-sanitare și activități/cercetări conexe acestora*.

Potrivit Legii nr. 411 din 28.03.1995 privind ocrotirea sănătății, instituțiile medico-sanitare pot fi publice cât și private, care prestează servicii medicale, a căror listă și nomenclator sunt aprobate de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției sociale [6].

3. H.G. nr. 637 din 27.05.2003 privind controlul transportării transfrontaliere a deșeurilor și eliminării acestora, *Producător de deșuri* este orice persoană, care contribuie prin activitatea sa la formarea deșeurilor și/sau care efectuează operațiuni de prelucrare, tratare, amestecare sau alte operațiuni care generează schimbarea naturii sau compoziției acestor deșuri (în cazul când această persoană nu este cunoscută, producător de deșuri se consideră persoana în posesia căreia sunt aceste deșuri) [7].

4. H.G. nr. 248 din 10.04.2013 privind aprobarea Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027 promovează, printre alte obiective principale, pe cel de promovare și implementare a principiului „*Responsabilitatea extinsă a producătorului*”, inclusiv a celor periculoase (deșuri medicale etc.).

În sensul Legii nr. 209/2016 privind deșeurile (art. 12), „*Responsabilitatea extinsă a producătorului*” reprezintă totalitatea de obligații impuse producătorilor, fie individual, fie colectiv, pentru recuperarea și valorificarea sau reciclarea produselor scoase din uz, care privesc: persoanele fizice sau juridice (producătorul produsului) care, la nivel profesional, proiectează, produc, prelucrează, tratează, vând și/sau importă produsele menționate în prezenta lege.

Din păcate, obiectivul indicat mai sus conform H.G. nr. 248/2013 nu s-a regăsit în lista produselor, gestionarea deșeurilor generate de acestea fiind pusă pe seama nu doar a persoanelor fizice/juridice care le utilizează în activitatea lor, dar, în special, pe seama celor care le vând și/sau le importă.

Activitățile pentru aplicarea responsabilității extinse a producătorului vizează măsurile de acceptare a produselor returnate și a deșeurilor care rămân după utilizarea respectivelor produse, precum și gestionarea ulterioară a deșeurilor și asigurarea financiară pentru aceste activități.

Respectiv, potrivit art. 12 alin. (14) din Legea nr. 209/2016 privind deșeurile, în scopul promovării

responsabilității extinse a producătorului, prioritar vor fi supuse acestor reglementări doar următoarele produse:

- a) baterii și acumulatori;
- b) echipamente electrice și electronice;
- c) vehicule;
- d) uleiuri;
- e) ambalaje.

5. Hotărârea Ministerului Sănătății nr. 05-00 din 14.12.2001 cu privire la aprobarea și implementarea Regulamentului privind gestionarea deșeurilor medicale [8], care, în mod surprinzător, nu a fost abrogată prin legea H.G. nr. 696 din 11.07.2018 privind aprobarea Regulamentului sanitar privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală.

Respectiv, în sensul pct. 21 al Regulamentului din 14.12.2001, „*producătorul de deșuri din activitățile medicale*” este orice persoană fizică sau juridică a cărei activitate produce deșuri care se încadrează în categoriile enumerate la pct. 5-7, care fac o delimitare în producători mari, medii și mici (indicând expres lista unităților medicale publice/private), printre care, spre exemplu, se regăsesc: unitățile farmaceutice, centrele de optică medicală, depozite farmaceutice, unitățile de medicină privată etc.

Astfel, identificarea conform prevederilor legale descrise mai sus a producătorului de deșuri rezultate din activitatea medicală, și, respectiv, aplicarea corespunzătoare a regulilor privind încadrarea deșeurilor după tipurile și categoriile uniformizate la nivel internațional, generează opozabilitatea unui șir de obligații în adresa instituțiilor medico-sanitare și conducătorilor săi, a căror neonorare sau executare necorespunzătoare formează temei pentru răspundere civilă (disciplinară în raporturile de muncă), administrativă, și, respectiv, în unele cazuri, chiar și penală (Capitolul IX din Legea nr. 209/2016 și Capitolul XIII din H.G. nr. 696/2018).

În condițiile art.55 alin.(7) lit.a) din Legea nr. 209/2016, „*Producătorii deșeurilor rezultate din activitatea medicală sunt obligați să colecteze separat deșeurile la sursă, asigurând trierea acestora pe categorii de deșuri, în scopul facilitării tratării și eliminării specifice fiecărei categorii de deșuri*”.

Mecanismul de colectare separată și împachetare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală este prevăzut exhaustiv în Capitolul III din H.G. nr. 696/2018, care implică opozabilitatea obligațională a conducătorului instituției medico-sanitare cât și a persoanelor desemnate responsabile potrivit fișei de posturi.

Căci, pentru a atinge scopul facilitării tratării și eliminării deșeurilor deja colectate separat și împachetate corespunzător, prin Capitolul IV din H.G. nr. 696/2018 se oferă responsabililor de gestionare

posibilitatea stocării temporare, cu respectarea condițiilor restrictive, ca ulterior, în condițiile Capitolului V, asigurarea transportării deșeurilor rezultate din activitatea medicală periculoase pe drumurile publice până la locul de tratare sau eliminare sau transferul acestora pentru eliminare finală peste frontieră (în condițiile art. 44 și 64 din Legea nr. 209/2018).

*b) să asigure tratarea și/sau eliminarea deșeurilor, inclusiv a celor periculoase, produse la întreprinderile sau instalațiile autorizate conform art. 25, precum și eliminarea rapidă și completă a factorilor cu potențial nociv pentru mediu și sănătatea populației;*

*c) să asigure ținerea evidenței deșeurilor și transmiterea informației despre deșeurile generate și gestionarea acestora în conformitate cu art. 32 și 33 din prezenta lege și cu actele normative aprobate de Guvern.*

#### **Identificăm un șir de aspecte problematice**

la nivelul existenței mecanismelor normative privind asigurarea executării obligațiilor în cauză și anume:

1. În sensul art. 25 din Legea nr. 209/2016, perfectarea autorizației de mediu privind gestionarea deșeurilor prin tratarea acestora este posibilă în măsura în care solicitantul (instituția medico-sanitară/agentul economic) dovedește că instalația de tratare este în conformitate cu Programul național de gestionare a deșeurilor și cu programele regionale de gestionare a deșeurilor.

Ultimul Program național de valorificare a deșeurilor de producție și menajere, aprobat prin H.G. nr. 606 din 28.06.2000, a fost abrogat prin H.G. nr. 796 din 25.01.2012 (în vigoare din 31.10.2012).

De atunci până la momentul de față, în pofida atribuțiilor prevăzute de art. 8 lit. b) din Legea nr. 209/2016, Guvernul Republicii Moldova nu a aprobat vreun Plan național de gestionare a deșeurilor, inclusiv cel care privește deșeurile rezultate din activitatea medicală, circumstanță care pune în impas procesul autorizării activității de gestionare a deșeurilor prin tratare.

În pofida condițiilor descrise mai sus, în această perioadă au fost autorizați un șir de agenți economici anume cu activitatea de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală prin tratarea acestora – <http://www.mediu.gov.md/ro/node/111>.

Or, în condițiile Legii nr. 209/2016, și, respectiv, H.G. nr. 696/2018 (Capitolul VI), tratarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală subînțelege folosirea unor metode și procese diferite, în funcție de proprietățile periculoase ale deșeurilor, tipul sau categoria acestuia conform Listei deșeurilor – Poziția 18, care cumulativ nu trebuie să pună în pericol sănătatea publică și mediul și trebuie să respecte următoarele cerințe:

1) nu prezintă pericol pentru apă, aer, sol, faună sau vegetație;

2) nu prezintă impact negativ asupra sănătății populației din zonele rezidențiale învecinate;

3) nu produce poluare fonică și miros neplăcut;

4) nu afectează peisajele sau zonele protejate.

2. În sensul Capitolului VII din H.G. nr. 696/2018, printre modalitățile de eliminare finală a deșeurilor rezultate din activitatea medicală, care se identifică conform codului atribuit în baza Listei deșeurilor, se regăsesc următoarele:

– stocarea la depozitele de deșeuri municipale autorizate a deșeurilor nepericuloase;

– incinerarea, numai pentru tipurile de deșeuri medicale pentru care este interzisă tratarea prin decontaminare termică la temperaturi scăzute, deșeurile anatomopatologice, chimice, de medicamente citotoxice și citostatice etc;

– înhumarea deșeurilor periculoase în locuri speciale destinate pentru reziduurile sedimentare provenite din curățarea cazanelor, filtrelor, canalelor și a coșurilor de fum ale instalațiilor de incinerare, fiind foarte periculoase;

– stocarea în depozitul de deșeuri periculoase autorizate a deșeurilor periculoase, iar a celor tăietoare-înțepătoare și după tratarea obligatorie;

– înhumarea în cimitir a deșeurilor anatomopatologice, iar în lipsa acestora, pot fi compostate în gropi speciale. Compostarea în gropi speciale va fi aplicată până la crearea instalațiilor de cremare;

– compostarea deșeurilor biodegradabile.

Respectiv, unele dintre modalitățile enumerate mai sus, la moment, nu sunt operabile reieșind din următoarele considerente:

a). Activitățile de stocare la depozitele de deșeuri nepericuloase, inerte și, în special, periculoase se efectuează în conformitate cu prevederile Legii nr. 209/2016 (art. 16) și ale Regulamentului privind depozitarea deșeurilor, care încă nici nu este elaborat/aprobat.

În măsura în care sunt stabilite doar bazele legale în privința unui proces, însă mecanismul nu este aprobat, acesta, deocamdată, nu poate fi implementat într-un format lucrativ, mai ales în ceea ce privește condițiile depozitării deșeurilor periculoase rezultate din activitatea medicală.

b). Condițiile pentru incinerarea și co-incinerarea deșeurilor trebuie să corespundă cerințelor prevăzute de legislația de mediu, de Legea nr. 209/2016 și de Regulamentul privind incinerarea deșeurilor, care, la fel, nu este elaborat/aprobat.

Or, în sensul art. 17 din Legea nr. 209/2016, Agenția de Mediu a Republicii Moldova poate autoriza unitățile solicitante cu activitatea de incinerare

a deșeurilor în conformitate cu condițiile prevăzute de prezenta lege (*art. 25 alin.(14) și Anexa nr. 2*), și, respectiv, mecanismul stabilit de Regulamentul privind incinerarea deșeurilor, aprobat de Guvern.

3. Conform Capitolului VIII din H.G. nr. 696/2018, Producătorul de deșeuri rezultate din activitatea medicală este obligat să țină o evidență cronologică a cantității, separat pentru fiecare tip de deșeuri, a informației privind gestionarea acestora, inclusiv a metodelor de tratare, și a altor informații, conform prevederilor Legii nr. 209/2016 și actelor normative aprobate în temeiul acesteia.

Mecanismul imperativ este prevăzut de Instrucțiunea cu privire la ținerea evidenței și transmiterea datelor și informațiilor despre deșeuri și gestionarea acestora aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 501 din 29.05.2018 [9].

Evidența și transmiterea datelor și informațiilor despre deșeurile periculoase rezultate din activitatea medicală și, mai ales, gestionarea acestora este însă iluzorie, din următoarele motive:

– Generarea, colectarea, transportarea, stocarea și tratarea deșeurilor periculoase se realizează în baza autorizației de mediu pentru gestionarea deșeurilor, cu respectarea condițiilor stabilite în autorizație și asigurarea evidenței și controlului deșeurilor periculoase, asigurând trasabilitatea, începând cu producerea acestora și până la destinația finală, care din cauza lipsei bazei normative privind depozitarea deșeurilor periculoase, și, respectiv, incinerarea acestora, nu pot fi dovedite, cel puțin aceste două procese de valorificare (*art. 20 din Legea nr. 209/2016*).

Înregistrarea datelor care reprezintă controlul ciclului producere-transportare, tratare și/sau eliminare finală de către producător este limitată doar la etapa ciclului producere-transportare, cea de a doua fiind lipsită până când de suport normativ pentru implementare/aplicare.

Totodată, *art. 55 alin.(8) din Legea nr. 209/2016* impune obligații directe conducătorilor instituțiilor de asistență medicală pentru om și animale și instituțiilor de cercetări în acest domeniu, indiferent de tipul de proprietate, și anume:

a). să aprobe planuri proprii de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală și să asigure implementarea acestora în conformitate cu regulamentul intern și actele normative aprobate de Guvern.

Potrivit *pct. 10 și pct. 11 din H.G. nr. 696/2018*, Planul propriu de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală, pe lângă faptul că trebuie să conțină un spectru minim de informații, mai trebuie să fie coordonat cu subdiviziunile teritoriale ale Agenției Naționale de Sănătate Publică și ale autorităților administrative pentru protecția mediului,

pentru ca ulterior să fie analizate anual și actualizate la necesitate (în cazul implementării tehnologiilor noi, evaluarea rezultatelor de monitorizare, evaluarea riscurilor în caz de calamități), dar nu mai rar de o dată la 5 ani.

În măsura în care este aprobat Planul instituțional propriu, conducătorul instituției medico-sanitare asigură finalitățile puse în sarcina lui prin *pct. 9 din H.G. nr. 696/2018*, și, respectiv, asigură cel puțin aprobarea unui instrument juridic intern care fundamentează implementarea sistemului intern de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea entității publice/private pe care o conduce.

Implementarea planurilor proprii de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală este unul dintre procesele de monitorizare de către instituții a sistemului gestionării deșeurilor rezultate din activitatea medicală, care mai include și următoarele:

- utilizarea echipamentului pentru tratarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală;
- cantitățile de deșeuri infecțioase produse și tratate în instituție;
- activitățile de instruire a personalului;
- activitățile de evidență a deșeurilor rezultate din activitatea medicală și raportarea autorităților competente.

b). să nominalizeze o persoană responsabilă pentru activitățile de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală.

În instituțiile medico-sanitare gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală face parte din obligațiile profesionale înscrise în fișa de post a fiecărui angajat.

Respectiv, pentru a fi înscrise aceste obligații în fișa de post, trebuie instruiți managerii instituțiilor care produc deșeuri rezultate din activitatea medicală și personalul implicat în gestionarea acestora.

Educarea și formarea în domeniul gestionării deșeurilor rezultate din activitatea medicală pot fi integrate în programele de instruire a instituțiilor de învățământ general și superior al personalului medical la toate etapele de formare continuă.

În scopul gestionării eficiente și sigure a deșeurilor rezultate din activitatea medicală pot fi aplicate toate formele de instruire, inclusiv la distanță.

c). să asigure formarea profesională continuă a angajaților în domeniul gestionării deșeurilor rezultate din activitatea medicală.

Instituția medico-sanitară este obligată să asigure educarea și formarea profesională continuă pentru angajații implicați în gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală, în următoarele situații:

- 1) la angajare;
  - 2) la preluarea unei noi sarcini de serviciu sau la trecerea la un alt post;
  - 3) la introducerea de echipamente noi;
  - 4) la constatarea neregulilor în aplicarea procedurilor operaționale standard;
  - 5) periodic, dar nu mai rar de o dată la 12 luni, indiferent dacă au survenit sau nu schimbări în sistemul de gestionare a deșeurilor.
- d). să prevadă anual cheltuielile necesare pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 209/2016.

La capitolul dat vom aborda realitățile existente la moment în coraport cu obligațiunea conducătorului instituției medico-sanitare nu numai de a prevedea cheltuielile necesare, dar și de a asigura îndestularea lor.

Reieșind din principiul „*poluatorul plătește*”, fiecare unitate medico-sanitară trebuie să-și găsească resurse financiare pentru derularea unui management corect al deșeurilor pe care le generează. Implementarea și funcționarea continuă a sistemului corect de gestionare reprezintă o cheltuială importantă în bugetul unității medico-sanitare.

Costurile legate de gestionarea deșeurilor medicale se împart în costuri interne și costuri pentru contractare sau așa-numitele costuri externe.

Estimativ, costurile interne cuprind:

- separarea la sursă;
- ambalarea deșeurilor (în special a celor periculoase, infecțioase etc.);
- amenajarea spațiilor de stocare temporară;
- transportul intern (utilaje, mecanisme etc.);
- tratament de neutralizare.

În cazul când instituția medico-sanitară dispune de incinerator, la costurile interne se mai adaugă:

- costurile legate de investiția inițială de capital;
- costurile de operare a incineratorului;
- amortizarea incineratorului și a echipamentelor;
- costurile utilităților (combustibil, electricitate, apă etc.).

Toate aceste costuri interne reprezintă de fapt salariile celor care realizează aceste operații, cât și costurile legate de aprovizionarea cu materialele necesare bunei desfășurări a gestionării deșeurilor.

La rândul său, costurile pentru contracte (cheltuieli externe) cuprind:

- transportul deșeurilor periculoase/nepericuloase la locul de eliminare finală;
- eliminare finală pentru deșeurile periculoase/nepericuloase în incinerator/stație de neutralizare/depozit de deșeuri;

Costurile externe constau în plata serviciilor oferite de către agenții economici privați autorizați

cu activitățile de gestionare a deșeurilor în condițiile Legii nr. 209/2016.

Cheltuielile pentru proiectarea, funcționarea și menținerea unui sistem de management corect al deșeurilor rezultate din activitatea medicală reprezintă o componentă importantă în bugetul total al instituției medico-sanitare și ar trebui acoperite dintr-un fond special creat în acest scop.

Însă, pentru a putea vorbi de un sistem pragmatic de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală, urmează să analizăm în principal metodele de finanțare ale instituțiilor de asistență medicală pentru om și animale și ale instituțiilor de cercetări în acest domeniu, care, în mare măsură, răspund realităților existente privind onorarea din partea conducătorilor a obligațiilor impuse de legislație.

Bugetul instituției medico-sanitare, în general, poate fi alimentat din mai multe surse finanțate:

- Bugetul de stat;
- Bugetul asigurărilor de sănătate;
- Venituri proprii;
- Venituri extrabugetare.

Respectiv, bugetarea cheltuielilor poate fi planificată doar în măsura în care, la nivel intern, este aprobat Planul propriu de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală conform condițiilor prevăzute de Legea nr. 209/2016 și H.G. nr. 696/2018.

Mai mult decât atât, pct. 14 din H.G. nr. 696/2018 prevede că Conducătorii instituțiilor medico-sanitare urmează să identifice și să atragă investiții pentru asigurarea adecvată a gestionării deșeurilor rezultate din activitatea medicală, evitând să indice expres sursele de finanțare ca cele din bugetul de stat, bugetul pentru asigurare de sănătate etc.

Cel puțin, reieșind din mecanismul prevăzut de art. 7 din Legea ocrotirii sănătății nr. 411 din 28.03.1995 privind finanțarea ocrotirii sănătății [6], și, respectiv, cel prevăzut de Hotărârea Guvernului nr. 1020 din 29.12.2011 cu privire la tarifele pentru serviciile medico-sanitare [10], sursele respective sunt suficiente sub minimumul necesar pentru asigurarea activității curente a instituțiilor medico-sanitare, fără a mai fi abordată finanțarea proiectării, funcționării sau menținerii unui sistem intern de management al deșeurilor rezultate din activitatea medicală.

## Concluzii și recomandări

1. În pofida problemelor existente în implementarea eficientă a mecanismului de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală, până la rezolvarea acestora, conducătorii instituțiilor de asistență medicală pentru om și animale și ai instituțiilor de cercetări în acest domeniu, indiferent de

tipul de proprietate, urmează să aprobe Planurile instituționale impuse prin Legea nr. 209/2016, și, respectiv, prin H.G. nr. 696/2018, pentru a evita sancționarea de către organele de control competente.

Respectiv, conform Anexei nr. 2 la Ordinul nr. 1346 din 26.11.2018 cu privire la aprobarea listei de verificare nr. 1.2/ANSP aplicate în cadrul controlului de stat asupra activității de întreprinzător privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală [11], Agenția Națională pentru Sănătate Publică va fixa nivelul respectării de către producătorii de deșeuri a următoarelor acte normative:

- Regulamentul sanitar privind condițiile de igienă pentru prestatorii de servicii medicale aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 663 din 23.07.2010, în special, respectarea condițiilor prevăzute de pct. 24-27;

- Regulamentul sanitar privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 696 din 11.07.2018, în special, dacă a fost aprobat Planul propriu de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală și dacă au fost coordonate și avizate la organele competente, și, respectiv, implementarea selectivă a anumitor procese specifice gestionării deșeurilor etc.

2. Lipsa la nivel național a unui Program de gestionare a deșeurilor, și, respectiv, de prevenire a generării deșeurilor produce un impact negativ asupra următoarelor aspecte:

- analiza situației actuale a gestionării deșeurilor rezultate din activitatea medicală pe teritoriul întregii țări,

- luarea măsurilor necesare pentru îmbunătățirea condițiilor de mediu în cazul pregătirii pentru reutilizare, al reciclării, valorificării și eliminării deșeurilor rezultate din activitatea medicală,

- evaluarea modului în care programul va ajuta la punerea în aplicare a obiectivelor și dispozițiilor Legii nr. 209/2016 privind deșeurile, și, respectiv, H.G. nr. 696/2018 cu privire la aprobarea Regulamentului sanitar privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală,

- aprobarea de către administrațiile publice locale a programelor locale de gestionare a deșeurilor și a programelor de prevenire a generării deșeurilor rezultate din activitatea medicală,

- elaborarea, aprobarea și implementarea unui sistem integrat național și regional de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală,

- imposibilitatea legală pentru Agenția Mediului din Republica Moldova de a elibera autorizații de mediu pentru gestionarea deșeurilor rezultate din

activitatea medicală prin tratarea acestora (chiar dacă solicitantul este instituția medicală publică);

*circumstanțe care impun organelor centrale de specialitate urgentarea procesului de elaborare și promovare spre aprobare a unui astfel de act normativ important.*

Conform art. 25 alin.(4) lit. c) și alin.(5) pct. 3) lit. a) din Legea nr. 209/2016 privind deșeurile, „În scopul obținerii autorizației de mediu pentru gestionarea deșeurilor urmează a fi prezentat și conținutul-cadru al memoriului tehnic, în al cărui rezumat se precizează dovada că instalația de tratare este în conformitate cu Programul național de gestionare a deșeurilor și cu programele regionale de gestionare a deșeurilor”.

3. Elaborarea și aprobarea Regulamentelor privind depozitarea deșeurilor și, respectiv, cel privind incinerarea deșeurilor, de către Guvernul Republicii Moldova, cel puțin va crea o claritate normativă privind:

- condițiile/cerințele privind autorizarea activității de gestionare a deșeurilor prin depozitarea lor, și, respectiv, responsabilitățile opozabile titularului autorizației la etapa postînchidere/conservare a depozitului de deșeuri;

- criteriile de clasificare a depozitelor pentru deșeuri periculoase, nepericuloase și inerte, mecanismul de monitorizare a activității acestora atât din partea celor care le gestionează, cât și din partea organelor competente de control;

- care tipuri de deșeuri sunt excluse pentru depozitare, și, respectiv, responsabilitățile celor care monitorizează acest mecanism;

- cerințele și mecanismul de amplasare pe teritoriul Republicii Moldova a instalațiilor de incinerare și de co-incinerare a deșeurilor și efectuarea operațiilor de incinerare și de co-incinerare a deșeurilor, mai ales a celor rezultate din activitatea medicală;

- condițiile pentru incinerarea și co-incinerarea deșeurilor, inclusiv a celor rezultate din activitatea medicală;

- procedura de autorizare a activității operatorilor specializați în incinerarea și co-incinerarea deșeurilor și, respectiv, obligațiile care urmează a fi onorate.

Obiectivul în cauză se impune pentru clarificarea proceselor specifice gestionării deșeurilor de către entitățile responsabile, dat fiind faptul că art. 16 și art. 17, coroborate cu art. 24 și art. 25 din Legea nr. 209/2016 privind deșeurile, fac trimiteri exprese la mecanismul normativ aprobat de Guvern sub formă de Regulamente cu privire la depozitarea deșeurilor și incinerarea acestora, care, la rândul său, pot fi elaborate prin preluarea unor prevederi din următoarele acte comunitare:



- *Directiva nr. 1999/31/CE a Consiliului din 26 aprilie 1999 privind depozitele de deșeuri, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1882/2003;*

- *Directiva nr. 76/2000/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 04 decembrie 2000 privind incinerarea deșeurilor.*

Or, prin Legea nr. 112 din 02.07.2014, Parlamentul Republicii Moldova a ratificat Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, potrivit căruia, țara noastră, pe lângă multiplele angajamente prevăzute în Preambulul actului internațional, și-a asumat angajamentul de a-și apropia progresiv legislația în sectoarele relevante de cea a UE și de a o pune în aplicare în mod eficace.

Ca finalitate, apariția în sistemul de drept al Republicii Moldova a instrumentelor normative menționate mai sus vor crea premise constructive (legale și financiare) pentru conducătorii instituțiilor de asistență medicală pentru om și animale și ai instituțiilor de cercetări în acest domeniu, indiferent de tipul de proprietate, pentru implementarea Planurilor proprii de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală, asigurând finalitatea tuturor proceselor specifice unui sistem eficient de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală.

4. Reieșind din posibilitățile modeste existente la moment cu privire la identificarea surselor de formare și acoperire bugetară a cheltuielilor destinate implementării de către instituțiile medico-sanitare publice a Planurilor proprii de gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea medicală, întru identificarea altora noi, este binevenită completarea entităților care cad sub incidența „răspunderii extinse a producătorului”.

Or, în sensul art. 12 alin.(1) și alin.(14), pentru a consolida reutilizarea și prevenirea, reciclarea și alte tipuri de valorificare a deșeurilor, sunt supuse regimului de responsabilitate extinsă a producătorului persoanele fizice sau juridice (producătorul produsului) care, la nivel profesional, proiectează, produc, prelucrează, tratează, vând și/sau importă următoarele produse:

- a) baterii și acumulatori;
- b) echipamente electrice și electronice;
- c) vehicule;
- d) uleiuri;
- e) ambalaje.

Respectiv, nomenclatorul dat urmează a fi completat și cu produsele farmaceutice/parafarmaceutice/dispozitive medicale etc., a căror producători vor fi obligați să gestioneze ulterior deșeurile generate de utilizatori și/sau asigurarea financiară pentru aceste activități.

5. Considerăm că, pentru lansarea operațională a unui sistem integrat de management al deșeurilor rezultate din activitatea medicală, nu este suficientă îndeplinirea recomandărilor prevăzute mai sus, dar e necesară și elaborarea altor instrumente care vor configura etape concrete pentru atingerea finalității de implementare, pornind de la nivel național până la cel instituțional, și anume:

- *Plan național de acțiuni privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală care privește o Strategie de profil, unde se vor include și planurile regionale.*

În cadrul unui studiu efectuat în ianuarie 2004, Oficiul Regional pentru Europa al Organizației Mondiale a Sănătății, în cadrul Programului de Securitate a Injecțiilor, a împuternicit A.O. *Emergence* să acorde asistență Ministerului Sănătății în elaborarea unui Plan integrat de gestionare a deșeurilor activității medicale pentru Republica Moldova.

Pe lângă multiplele recomandări, care ca finalitate nu și-au căpătat formă legală/normativă distinctă, se regăsește cea cu privire la elaborarea a trei planuri regionale pentru distrugerea deșeurilor rezultate din activitatea medicală de pe teritoriul întregii țări, și anume:

a. În *Regiunea Nord* – o cameră de ardere a deșeurilor, cu o capacitate de aproximativ 4 tone pe zi, instalată în mun. Bălți, care va incinera deșeurile rezultate din activitatea medicală a instituțiilor specializate pe teritoriul raioanelor/municipiilor din Nordul țării.

b. În *Regiunea Centru* – o cameră de ardere a deșeurilor, cu o capacitate de aproximativ 5 tone pe zi, instalată în mun. Chișinău (Spitalul Republican), care va incinera deșeurile rezultate din activitatea medicală a instituțiilor specializate pe teritoriul raioanelor/municipiilor din zona centrală a țării.

c. În *Regiunea Sud* – o cameră de ardere a deșeurilor, cu o capacitate de aproximativ 2 tone pe zi, instalată în mun. Cahul, care va incinera deșeurile rezultate din activitatea medicală a instituțiilor specializate pe teritoriul raioanelor/municipiilor din zona de Sud a țării;

- *Perfecționarea cadrului legal privind formarea parteneriatelor publice-private, în vederea cointeresării potențialilor investitori experimentați în domeniul gestionării deșeurilor rezultate din activitatea medicală pentru implementarea planurilor menționate mai sus, în baza unui studiu de fezabilitate recomandat a fi efectuat potrivit Studiului la elaborarea „Planului integrat de gestionare a deșeurilor activității medicale pentru Republica Moldova”, realizat încă în ianuarie 2004 de către Organizația Mondială a Sănătății.*

**Bibliografie**

1. Legea privind deșeurile de producție și menajere: nr. 1347 din 09.10.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 1998, nr. 16-17 din 05.03.1998, art. 101 (abrogată la 23.12.2017, prin intrarea în vigoare a Legii nr. 209/2016). [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=97262&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=97262&lang=ro).
2. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027: nr. 248 din 10.04.2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2013, nr. 82 din 12.04.2013, art. 306. [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=114412&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114412&lang=ro).
3. Legea privind deșeurile: nr. 209 din 29.07.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2016, nr. 459-471 din 23.12.2016 (în vigoare din 23.12.2017), art. 916. [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=118272&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118272&lang=ro).
4. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Listei deșeurilor: nr. 99 din 30.01.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. nr. 33-39 din 02.02.2018, art.115. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=374071>.
5. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală: nr. 696 din 11.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2018, nr. 295-308 din 10.08.2018, art. 835 (în vigoare din 10.02.2019). [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=108829&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108829&lang=ro).
6. Legea ocrotirii sănătății: nr. 411 din 28.03.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 1995, nr. 34 din 22.06.1995, art. 373 (în vigoare din 22.06.1995). <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312823>.
7. Hotărârea Guvernului privind controlul transportării transfrontaliere a deșeurilor și eliminării acestora: nr. 637 din 27.05.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2003, nr.99-103 din 06.06.2003, art. 676 (în vigoare din 06.06.2004). [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=112863&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112863&lang=ro).
8. Hotărârea Ministerului Sănătății cu privire la aprobarea și implementarea Regulamentului privind gestionarea deșeurilor medicale: nr. 05-00 din 14.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2002, nr.13-15 din 24.01.2002, art. 29 (în vigoare din 24.01.2002). [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=79366&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=79366&lang=ro).
9. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la ținerea evidenței și transmiterea datelor și informațiilor despre deșeuri și gestionarea acestora: nr. 501 din 29.05.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2018, nr. 176-180 din 01.06.2018, art. 552 (în vigoare din 01.09.2018). <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=375719>.
10. Hotărârea Guvernului cu privire la tarifele pentru serviciile medico-sanitare: nr. 1020 din 29.12.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2012, nr. 7-12 din 13.01.2012, art. 25 (în vigoare din 13.01.2012). <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=341845>.
11. Ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale cu privire la aprobarea listei de verificare nr. 1.2/ANSP aplicate în cadrul controlului de stat asupra activității de întreprinzător privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală: nr. 1346 din 26.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2018, nr. 513-525 din 28.12.2018, art. 1846 (în vigoare din 28.12.2018). [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=113728&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113728&lang=ro).

**Igor Șeremet,**

Doctor în drept, lector universitar,  
 Facultatea de Drept a USM,  
 tel.: +37368333302,  
 email: [seremet.igor1981@gmail.com](mailto:seremet.igor1981@gmail.com)